

Anonymizované znenie

Preklad

C-574/21 – 1

Vec C-574/21

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

20. september 2021

Vnútroštátny súd:

Nejvyšší soud České republiky

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

29. jún 2021

Žalobca:

QT

Žalovaná:

O2 Czech Republic a. s.

[*omissis*]

UZNESENIE

Nejvyšší soud rozhodol [*omissis*] v spore žalobcu [*omissis*] **QT** [*omissis*] proti žalovanej **O2 Czech Republic a. s.**, [*omissis*] o zaplatenie sumy 2 023 799 Kč spolu s úrokmi, o ktorom rozhodoval Obvodní soud pro Prahu 4 (Česká republika) pod číslom 60 C 100/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Městského soudu v Praze (Česká republika) z 27. novembra 2019, č. 72 Co 302/2019-939, takto:

I. [*omissis*]

II. Nejvyšší soud **navrhuje**, aby Súdny dvor Európskej únie na základe článku 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie odpovedal na tieto prejudiciálne otázky:

Má sa pojem „provízia za obchody, ktoré obchodný zástupca stratil [provízia, ktorú obchodný zástupca stráca – *neoficiálny preklad*]“ v zmysle článku 17 ods. 2 písm. a) druhej zarážky smernice Rady z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov vykladať v tom zmysle, že takúto províziu predstavuje aj provízia za uzatváranie zmlúv, ktoré by obchodný zástupca uzavrel s tými zákazníkmi, ktorých pre zastúpeného získal, alebo s ktorými podstatne zvýšil finančný objem obchodu, keby obchodné zastúpenie trvalo?

V prípade kladnej odpovede, za akých podmienok platí tento záver aj pre tzv. jednorazové provízie za uzatvorenie zmlúvy?

O d ô v o d n e n i e:

I.

Skutkové okolnosti veci a doterajšie konanie pred českými súdmi

- 1 Žalobca sa v tejto veci domáhal, aby bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť mu sumu 2 023 799 Kč spolu s úrokmi z omeškania, a to na základe nároku obchodného zástupcu na náhradu.
- 2 Obvodní soud v Praze 4 (Česká republika) prvým rozsudkom vo veci zo 14. septembra 2015 [*omissis*] najprv žalobe čiastočne vyhovel, Městský soud v Praze (Česká republika) však ako odvolací súd, rozhodujúci o odvolaní podanom žalovanou, uznesením zo 16. marca 2016 [*omissis*] zrušil tento rozsudok z dôvodu nedostatočného zistenia skutkového stavu a vrátil vec prvostupňovému súdu na rozhodnutie vo veci samej.
- 3 Obvodní soud v Praze 4 vo svojom druhom rozsudku vo veci z 30. januára 2019 [*omissis*] žalobu zamietol.

2

4 Súd nižšieho stupňa zistili tento skutkový stav:

Medzi žalobcom a právnou predchodkyňou žalovanej (ďalej aj len „žalovaná“) bola 1. januára 1998 uzavretá zmluva o obchodnom zastúpení, ktorej predmetom boli podmienky obchodného zastúpenia, ponuka a predaj telekomunikačných služieb poskytovaných žalovanou v systémoch NMT 450 a GSM, dodávka a predaj mobilných telefónov, ich príslušenstva a prípadne iných produktov a zákaznícke služby. Dňa 31. marca 2010 došlo k zániku právneho vzťahu medzi účastníkmi konania z dôvodu výpovede, ktorú podala žalovaná.

Podľa zmluvy o obchodnom zastúpení mal žalobca nárok na jednorazové odmeny za všetky jednotlivé zmluvy, ktoré pre žalovanú uzavrel. Hoci je pravda, že žalobca získaval pre žalovanú v rokoch 2006 a 2007 nových zákazníkov, resp. s existujúcimi zákazníkmi uzatváral ďalšie zmluvy, napríklad na iný produkt, alebo s nimi predlžoval zmluvy, doba platnosti týchto zmlúv ani pri zohľadnení maximálnej doby trvania tarifného záväzku, ktorá v týchto rokoch dosahovala 30 mesiacov, netrvala po 31. marca 2010, kedy došlo k ukončeniu zmluvného vzťahu medzi účastníkmi. Pokiaľ ide o roky 2008 a 2009, celkovo po 31. marci 2010 trvalo 431 záväzkov, pričom tento počet obsahoval 155 nových zmlúv a 276 prípadov zmenených záväzkov. Žalobca teda preukázal, že pre žalovanú získal nových zákazníkov a tiež zvýšil finančný objem obchodu s existujúcimi zákazníkmi. Za tieto úkony žalobca dostal od žalovanej riadnu odmenu.

- 5 Súd prvého stupňa uviedol, že prináleží žalobcovi, aby jasne a konkrétne určil, aké výhody má žalovaná z takýchto obchodov, čo žalobca neurobil. Na základe toho tento súd dospel k záveru, že žalobca nepredložil dôkaz o tom, že žalovaná získavala od zákazníkov, ktorých pre ňu získal žalobca, značné výhody aj po ukončení spolupráce. Preto sa už podrobne nezaoberal ďalšou podmienkou výplaty náhrady, t. j. tým, či je spravodlivá. Z tohto dôvodu zamietol žalobu ako nedôvodnú.
- 6 Městský soud v Praze, na ktorý žalobca podal odvolanie, vo svojom rozsudku uvedenom v hlavičke potvrdil prvostupňový rozsudok, pričom vychádzal zo skutkových zistení prvostupňového súdu.
- 7 Odvolací súd zdôraznil, že provízie za sprostredkovanie transakcií boli dohodnuté ako jednorazové a všetky boli žalobcovi riadne vyplatené, a vyjadril názor, že argumentácia žalobcu týkajúca sa provízií, na ktoré by hypoteticky nadobudol nárok uzatváraním ďalších obchodov, či už s existujúcimi alebo novými zákazníkmi, neodôvodňuje nárok na náhradu v zmysle § 669 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, účinného do 31. decembra 2013 (ďalej len „obchodný zákonník“). Žalobca síce získal nových zákazníkov a zvýšil finančný objem obchodu s existujúcimi zákazníkmi, z ktorých žalovaná mohla mať prospech aj po ukončení zmluvy o obchodnom zastúpení, za tieto obchody však [žalovaná] už žalobcovi zaplatila provízie podľa zmluvy o obchodnom zastúpení, takže vyplatenie náhrady škody by nebolo spravodlivé v zmysle § 669 ods. 1 písm. b) obchodného zákonníka, a z tohto dôvodu je dôvodné zamietnuť žalobu.

- 8 Žalobca podal proti rozsudku odvolacieho súdu dovolanie.
- 9 Dovolateľ predkladá dovolaciemu súdu otázku, ktorú odvolací súd síce riešil v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ale podľa presvedčenia dovolateľa má byť riešená inak. Dovolateľ sa nestotožňuje s právnym záverom Nejvyššího soudu (Česká republika), podľa ktorého sú stratenými províziami v zmysle § 669 ods. 1 provízie, ktoré by zástupca „inak dostával z už uskutočnených obchodov“ (pozri rozsudky Nejvyššího soudu z 26. októbra 2011, č. 32 Cdo 3359/2011, ECLI:CZ:NS:2011:32.CDO.3359.2011.1, zo 17. decembra 2013, č. 32 Cdo 534/2012, ECLI:CZ:NS:2013:32.CDO.534.2012.1, z 27. októbra 2015, č. 23 Cdo 1531/2015, ECLI:CZ:NS:2015:23.CDO.1531.2015.1, ako aj ďalšie nadväzujúce rozhodnutia). Dovolateľ naopak tvrdí, že provízie, ktoré obchodný zástupca stráca, sú provízie, ktoré by obchodný zástupca hypoteticky získal, t. j. stráca ich pri obchodoch, ktoré zastupovaná po ukončení zmluvy o obchodnom zastúpení uzavrela s tými zákazníkmi, ktorých obchodný zástupca získal alebo s nimi podstatne zvýšil finančný objem obchodu.

II.

Relevantná vnútroštátna právna úprava

Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v znení účinnom do 31. decembra 2013:

§ 669

1. *V prípade zániku zmluvy má obchodný zástupca nárok na náhradu, ak:*

a) *pre zastúpeného získal nových zákazníkov alebo významne rozvinul obchod s doterajšími zákazníkmi a zastúpený má podstatné výhody vyplývajúce z obchodov s nimi a*

b) *vyplatenie náhrady s prihliadnutím na všetky okolnosti, najmä na províziu, ktorú obchodný zástupca stráca a ktorá vyplýva z obchodov uskutočnených s týmito zákazníkmi, je spravodlivé; tieto okolnosti zahŕňajú aj použitie alebo nepoužitie konkurenčnej doložky podľa § 672a.*

III.

Uplatniteľné právo Európskej únie

- 10 **Smernica Rady z 18. decembra 1986 o koordinácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa samostatných obchodných zástupcov (ďalej tiež len „smernica“):**

Článok 17

1. Členské štáty prijímú opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby obchodný zástupca po zániku zmluv[y] o obchodnom zastúpení dostal náhradu podľa odseku 2 alebo náhradu škody podľa odseku 3.

2.

- a) Obchodný zástupca má nárok na náhradu do takej miery, do akej:
- priviedol zastúpenému [získal pre zastúpeného – neoficiálny preklad] nových zákazníkov alebo podstatne zvýšil finančný objem obchodov s existujúcimi zákazníkmi, a pokiaľ zastúpený má aj naďalej podstatné prínosy z obchodu s týmito zákazníkmi a
 - náhrada je primeraná všetkým skutočnostiam, najmä provízií za obchody, ktoré obchodný zástupca stratil [vyplatenie tejto náhrady je spravodlivé vzhľadom na všetky okolnosti, najmä na províziu, ktorú obchodný zástupca stráca a ktorá vyplýva z obchodov uskutočnených s týmito zákazníkmi – neoficiálny preklad]. Členské štáty môžu [medzi] tieto prípady zahrnúť uplatňovanie alebo absenciu ustanovení o obmedzení obchodu v zmysle článku 20;

IV.

Odôvodnenie položenej prejudiciálnej otázky

- 11 Účelom smernice je harmonizácia práva členských štátov, pokiaľ ide o právne vzťahy medzi stranami zmluvy o obchodnom zastúpení. Jej cieľom je teda najmä ochrana obchodných zástupcov v ich vzťahoch so zastúpenými a na tento účel najmä stanovuje pravidlá upravujúce v jej článkoch 13 až 20 uzavieranie a zánik zmluvy o obchodnom zastúpení (pozri rozsudok Súdneho dvora EÚ z 23. marca 2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, ECLI:EU:C:2006:199, body 18 a 19, alebo tiež rozsudok Súdneho dvora EÚ z 26. marca 2009, Turgay Semen, C-348/07, ECLI:EU:C:2009:195, bod 14). Vzhľadom na túto skutočnosť ustálená judikatúra Súdneho dvora EÚ dospieva k záveru, že akýkoľvek výklad článku 17 smernice, ktorý by sa mohol javiť ako výklad v neprospech obchodného zástupcu je vylúčený [spolu s inými odkazmi pozri tiež rozsudok Súdneho dvora EÚ z 19. apríla 2018, Conseils et mise en relations (CMR) SARL, C-645/16, ECLI:EU:C:2018:262, bod 35].
- 12 Právna úprava Českej republiky sa zakladá na systéme náhrad, pretože prebrala riešenie uvedené v článku 17 ods. 2 smernice. Tento systém je okrem iného zakotvený v účinnej právnej úprave Spolkovej republiky Nemecko (pozri rozsudok Turgay Semen, C-348/07, uvedený vyššie, bod 16).
- 13 Nejvyšší soud vo svojom rozsudku z 26. októbra 2011, č. 32 Cdo 3359/2011 vyjadril názor (hoci len ako *obiter dictum*), že ak má ísť o provízie, ktoré obchodný zástupca z dôvodu ukončenia zmluvy o obchodnom zastúpení stráca, tak musí ísť o také provízie, ktoré by inak (t. j. v prípade, že by obchodné

zastúpenie naďalej trvalo) dostával za obchody, ktoré už boli uskutočnené, t. j. obchody, ktoré uzavrel, alebo podstatne zvýšil ich finančný objem. Tento názor Nejvyšší soud tiež potvrdil v rozsudkoch zo 17. decembra 2013, č. 32 Cdo 534/2012, z 27. októbra 2015, č. 23 Cdo 1531/2015, ako aj v iných rozhodnutiach, čím vytvoril ustálenú judikatúru.

- 14 Opačný trend možno pritom pozorovať v nemeckej judikatúre a literatúre, kde sa zastáva názor, že provízie, ktoré obchodný zástupca stráca, sú provízie pri uzatváraní zmlúv, ktoré by obchodný zástupca inak v prípade hypotetického trvania obchodného zastúpenia získal z budúcich obchodov medzi zastúpeným a zákazníkmi, ktorých pre zastúpeného získal alebo s ktorými podstatne zvýšil finančný objem obchodu (pozri s odkazom na judikatúru Spolkového súdneho dvora Busche in OETKER, Hartmut a kol., Kommentar zum Handelsgesetzbuch (HGB). 4. Aufl. München: C. H. Beck, 2021, HGB § 89b, marg. č. 22; Strobl in Münchener Kommentar zum HGB 5 Auf!., 2021, HGB § 89b, bod 104; z judikatúry napr. rozhodnutie Spolkového súdneho dvora z 13. mája 1957, č. II ZR 19/57, uverejnené tiež v časopise Neue Juristische Wochenschrift 1957, 1028). Tento záver napokon vyplýva aj zo znenia § 89b ods. 1 bodu 2 nemeckého obchodného zákonníka spred novelizácie z roku 2009, ktorý sa výslovne týkal obchodov uzavretých v budúcnosti.
- 15 Z nemeckej judikatúry a odbornej literatúry vyplýva, že v prípade jednorazových provízií (*Einmalprovisionen*) obchodný zástupca nestráca žiadnu províziu. Napríklad Krajský súd Mníchov vo svojom rozhodnutí z 23. februára 2011, č. 10 HK O 3966/10, dospel k záveru, že jednorazová provízia za uzavretie zmluvy o prípojke nepredstavuje províziu, ktorú obchodný zástupca stráca. Krajský súd pritom k tomuto záveru dospel na základe jednorazovej povahy provízie: „dohodnutím jednorazovej provízie majú byť nevýhody na strane obchodného zástupcu, ktoré sa obvykle spájajú s ukončením zmluvy o obchodnom zastúpení, kompenzované“. Podobný záver vyslovil aj Vyšší krajský súd Kolín nad Rýnom v rozhodnutí z 19. júna 2015, č. 19 U 109/14, ktorý je tiež k dispozícii v informačnom systéme Beck-online.de pod označením BeckRS 2015, 19345 (pozri najmä body 44, 45), hoci výslovne zdôraznil, že aj v prípade neexistencie stratenej provízie môže byť priznaný nárok na náhradu. V nemeckých právnych komentároch sa tiež uvádza toto: „Ak boli poskytnuté jednorazové provízie, tak podľa doterajších názorov [t. j. podľa názorov spred zmeny § 89b nemeckého obchodného zákonníka v roku 2009 na základe rozsudku Turgay Semen C-348/07] v každom prípade nedošlo k strate provízie v prípade, v ktorom v budúcnosti nebolo možné očakávať žiadne obchody so zákazníkmi, ktorých získal obchodný zástupca. Tento problém sa hlavne vyskytuje v prípade dlhodobých zmlúv, pri ktorých sa sprostredkovanie odmeňuje raz a navždy pri uzatvorení zmluvy“ (pozri spolu s inými odkazmi na ďalšiu literatúru EMDE, Raimond. Vertriebsrecht: §§ 84 – 92c HGB. Handelsvertreterrecht – Vertragshändlerrecht- Franchiserecht. 3. neu bearbeitete und erw. Aufl. Berlín: De Gruyter, 2014, HGB, § 89b, marg. č. 228).

- 16 Vzhľadom na judikatúru a literatúru uvedenú v predchádzajúcich bodoch, ktorá je v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho soudu, tak existuje jednoznačná pochybnosť, pokiaľ ide o výklad článku 17 ods. 2 písm. a) druhej zarážky smernice, ktorú je ako zákonný sudca podľa článku 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, ako aj podľa článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a svobod Českej republiky, ktorými je Najvyšší soud viazaný, riešiť jedine Súdny dvor Európskej Únie.
- 17 Keďže výklad článku 17 ods. 2 písm. a) druhej zarážky smernice je v prejednávanej veci nevyhnutný na rozhodnutie o otázke nároku obchodného zástupcu na náhradu, Najvyšší soud je súdom, proti rozhodnutiam ktorého nie je možné podať opravný prostriedok podľa vnútroštátneho práva v zmysle článku 267 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) a súčasne nie je naplnená žiadna z výnimiek, v prípade ktorých nie je potrebné položiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku týkajúcu sa výkladu [výklad daného pojmu použitého v článku 17 ods. 2 písm. a) druhej zarážke nie je možné považovať za *acte claire* či *acte éclairé* – pozri rozsudok Súdného dvora vo veci CILFIT, C-283/81], Najvyšší soud je povinný obrátiť sa na Súdny dvor Európskej únie v zmysle postupu stanoveného v článku 267 ZFEÚ.

[omissis]

PRACOVNÝ DOKUMENT